

Sjätte europeiska mötet för människor som lever i fattigdom

Gjorda framsteg och framtida planer

Bryssel den fjärde till femte maj 2007

mötesdeltagarna

EAPN – Sverige

Utdrag ur konferensrapporten

Varje år arrangerar EU:s ordförandeland i nära samarbete med EAPN (European Anti Poverty Network) ett möte för fattiga och marginaliserade människor från alla medlemsländer. Detta görs i övertygelsen om att direktkontakten mellan fattiga människor i Europa och mellan dessa och politiska beslutsfattare är mycket viktig. Dessa möten har funnits sedan 2001. Under alla år har en delegation från Sverige deltagit.

I denna text har ett urval ur rapporten från 2007 års möte gjorts. Framförallt har texter tagits med som återspeglar delegaternas tankar och erfarenheter.

- A. Först presenteras konferensens struktur och innehåll.**
- B. Sedan följer konferensens slutsatser i punktform.**
- C. Därefter återges delegationernas bidrag utifrån de tredimensionella symboler alla hade förberett. På slutet presenteras den broschyr som svenska delegationen delade ut under mötet.**
- D. Sedan följer några punkter ur rapporten från verkstäderna och plenumdiskussionen på konferensens andra dag.**
- E. Avslutningsvis återges EAPN:s ordförandes avslutande tal.**

Lund den 5 november 2007

Johannes Jörgensen

A) Konferensens struktur och innehåll

Bakgrund

Den tyska regeringen som innehade ordförandeskapet vid tidpunkten för mötet betonade vikten av att hitta de medel som krävs för att ställa upp en europeisk social modell för det tjugoförsta århundradet som kan bekämpa fattigdom och social utslagning.

I arbetet för att få fram en sådan modell måste alla berörda parter få komma till tals. Detta gäller speciellt de människor vars delaktighet begränsas av att de är marginaliserade i samhället.

Det har hållits möten för människor som lever i fattigdom en gång om året sedan 2001. Dessa möten har lämnat ett viktigt bidrag på europeisk nivå.

Detta år hölls det sjätte mötet mellan den fjärde och femte maj i Bryssel under tyskt ordförandeskap. I förberedelsearbetet deltog följande organisationer:

- European Anti Poverty Network (EAPN)
- Tyska federala ministeriet för arbete och sociala frågor
- Europeiska kommissionens avdelning för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter
- Tyska nationella anti fattigdoms konferensen
- ATD fjärde världen
- European Federation of National organisations working with people who are homeless (FEANTSA)
- Belgiska regeringen
- Slovenska ministeriet för arbete, familj och sociala frågor

På mötet deltog 220 personer. Människor med erfarenhet av fattigdom från alla EU-länder utom Rumänien var närvarande. Dessutom deltog representanter från Norge.

Ordförandelandet Tyskland var representerat av följande personer:

- Franz Müntefering (vicekansler och arbetsmarknads- och socialminister).
- Franz Thönnies (statssekreterare inom arbetsmarknads- och socialministeriet).

Europeiska kommissionen representerades av Vladimir Spidla (kommissionär för sysselsättning, socialpolitik och lika möjligheter).

Många medlemsländer sände representanter från socialministerier och parlament. Man representerades också av medlemmar i EU:s **social protection committee**, Europeiska Parlamentet och Europarådet.

Dessutom deltog representanter från frivilligorganisationer, den sociala sektorn samt den akademiska världen.

Mötets syfte var att se tillbaka på vilka framsteg som gjorts sedan det första konferensen (2001) och se hur man kan fortsätta arbetet i framtiden.

De positiva erfarenheter av utbytet som gjorts i samband med mötena bekräftar hur viktigt det är att människor som direkt berörs av de problem man behandlar deltar i processen.

EAPN utarbetade en metodguide för de nationella delegationernas förberedelsearbete. Alla ombads att ta fram en tredimensionell symbol som beskrev det man ville föra fram. Dessa symboler utgjorde ett viktigt inslag i konferensen. De presenterades i plenum under båda mötesdagarna. Genom objekten fick man en värdefull inblick i hur fattiga ser på sin situation i de olika medlemsländerna. Man kunde också se bristerna i den europeiska sociala modellen. Det blev tydligt att orsakerna till fattigdom och social utslagning är ganska lika i olika länder. Dessa orsaker påverkar dock människors liv i olika utsträckning beroende på i vilket land man lever. Dessa skillnader beror på i vilken utsträckning det sociala skyddsnätet är utbyggt. Här finns det både stora likheter och skillnader.

Dag 1

• Öppnandet av konferensen – Välkomsthälsning

Mötet öppnades av mötesordförandena Maria Jepsen (biskop i evangeliska kyrkan i Hamburg) och Ernst-Ulrich Huster (professor). De betonade hur viktig den sociala dimensionen är i Europa. Det är speciellt viktigt att människor som lever i utsatthet kan delta i dialogen. Uppdraget avslutas inte i och med konferensen. Ordförandena betonade att ord måste leda till handling.

Frans Müntefering sade att kampen mot fattigdom och social utestängning inte bara var en fråga om medkänsla. Det ligger i hela samhällets intresse att bekämpa dessa problem. Staten har ett ansvar att se till att människor får förutsättningar att hjälpa sig själva. Tillgång till arbete, utbildning och boende är enligt honom grundläggande frågor i kampen mot fattigdom och socialt utanförskap.

Vladimir Spilda sade i sitt inledningsanförande att opinionsbildare speciellt måste beakta marginaliserade människors frågor och behov. Social integration inom EU kan bara

förverkligas om alla medborgare är delaktiga i processen. En effektiv politik för att bekämpa fattigdom och utanförskap måste inkludera tillgång till arbete, utbildning, hälsovård etc.

Luari Sivonen (rådgivare hos Europarådets kommissionär för mänskliga rättigheter) betonade att fattigdom och social utestängning innebär en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Bekämpningen av dessa problem måste inkludera ett arbete mot alla former av diskriminering. Det är också viktigt att alla är delaktiga i arbetet.

Virginie Poilvert som var delegat på det femte mötet sade att fjolårets konferens hade varit ett tillfälle för många att göra sin röst hörd. Det gav en överblick över situationen i Europa och visade både på likheter och skillnader i de olika länderna. Genom mötet växte solidariteten bland delegaterna, och man fick nytt mod att fortsätta kampen.

- **Presentationen av symbolerna**

Under första dagen påbörjades presentationen av symbolerna. Därefter arbetade man i verkstäder. Temat för dessa var ”utveckla strategier – främja dialog – förstärka feedback – fokusera på framtiden – utveckla delaktighet och social sammanhållning”. Verkstädernas slutsatser sammanställdes i rapporter som presenterades i plenum under konferensens andra dag.

- **Workshops**

Delegationerna förberedde uttalanden i arbetsgrupper. Uttalandena tog upp konkreta frågeställningar som berör kampen för social integration.

Dag 2

- **Diskussion och utbyte**

Dagen började med att de återstående symbolerna presenterades. Därefter rapporterades det från verkstädernas arbete. På detta följde en paneldebatt.

- **Slutsatser och framtidsperspektiv**

Konferensen avslutades med tal av Franz Thönnies, Ludo Horemans (ordförande i EAPN) och Davor Dominikus (slovenska arbets- familj- och socialministeriet).

B) Konferensens slutsatser

De frågor som diskuterades under konferensen sammanfattades i följande punkter:

- Rikedomen tilltar i EU. Samtidigt kan vi i Europa och i övriga världen se att klyftan mellan rika och fattiga växer. Trots detta prioriterar inte politiker frågan om en rättvis fördelning av välfärden.
- En del delegater ansåg det för orealistiskt att vi på ett märkbart sätt skulle kunna närma oss målet att utrota fattigdomen inom EU fram till år 2010. Tvärtom kan de konstatera att förhållandena förvärras. Detta gäller speciellt för grupper som lever i fattigdom och social utestängning.
- Konferensdeltagarna ser med oro på den pågående liberalisering och privatisering av den offentliga servicen. Enligt deras erfarenheter leder detta till ökad social marginalisering. Konsekvenserna blir att tillgången till elementära saker som vatten och el försvåras och fördyras.
- Problem som i större eller mindre utsträckning förekommer i alla länder är barnfattigdom, sämre förhållanden för kvinnor, begränsad tillgång till utbildning och sjukvård, hög arbetslöshet, hemlöshet och begränsad tillgång till ett rimligt boende.
- Allt detta är faktorer som gör att människor riskerar att hamna i socialt utanförskap. I vissa fall erbjuder det sociala skydds nätet ingen eller endast mycket bristfällig hjälp.
- Diskriminering och rasism är andra viktiga faktorer som leder till social utslagning. De drabbar många grupper och individer som etniska minoriteter (speciellt Romer), människor med funktionshinder, ensamstående föräldrar, äldre och immigranter.
- I vissa länder behandlas asylsökande på ett inhumant och ovärdigt sätt. Människor utan uppehålls- och arbetstillstånd utsätts ofta för kränkningar som innebär brott omt de mest fundamentala mänskliga rättigheterna.
- Fattigdomen bland den äldre befolkningen är speciellt kännbar i de nya östeuropeiska medlemsländerna.
- Medvetenheten om hur viktigt det är att berörda människor deltar i processen har stärkts. Ändå har inte så mycket gjorts för att konkretisera detta.
- Att man har rätt enligt lagen betyder inte alltid att man också får ut sin rätt. Delegaterna rapporterar om betydande problem när det gäller tillämpning av gällande lag.

De ovan nämnda punkterna visar tydligt hur mycket som återstår att göra innan social integration blir en verklighet för alla. Trovärdigheten i arbetet med att skapa ett enat Europa beror på i vilken utsträckning man hittar lösningar på de sociala problemen. Social integration kan inte uppnås utan att de berörda engageras. Marginaliserade och fattiga människor förväntar sig att bli bemötta med respekt och att bli sedda som jämlika partner.

Europeiska Unionen har engagerat sig i att förbättra den sociala sammanhållningen inom och mellan medlemsländerna. Det sjätte mötet för människor som lever i fattigdom gav en konkret

inblick i hur långt förverkligandet av Lissabonstrategin har kommit. Detta genom att låta experterna själva komma till tals, d.v.s. de som lever i fattigdom och marginalisering. Mötet bidrog till att fördjupa utbytet mellan fattiga i Europa. Det innebar också att de kunde framföra sitt budskap direkt till viktiga beslutsfattare och organisationer. Konferensen visade att "Europa behöver ansikten" som mötesordföranden Maria Jepsen uttryckte det... Det finns många statliga och privata initiativ för att ta hand om människor som har det svårt. Mötet konstaterade detta samtidigt som man såg exempel på social utestängning som ett socialt Europa inte längre har råd att tolerera.

C) De tredimensionella symbolerna

Symboler från 25 delegationer och från ett flertal organisationer presenterades under konferensens båda dagar. Här följer ett urval av dessa. De presenteras i grupper som behandlade likartade teman. Detta betyder att samma delegation/organisation kan nämnas på flera ställen om man tagit upp flera olika frågor. På slutet återges det svenska bidraget i dess helhet.

- **Fattigdom och delaktighet**

Presentationerna från Bulgarien, Cypern, Frankrike, Storbritannien, och Portugal nämnde att fattigdom kan sägas vara synonymt med ett samhälle som har förlorat sin jämvikt. Så är det oberoende av hur rikt eller fattigt ett land som helhet är. Fattigdom och erfarenhet av social marginalisering ser olika ut beroende på hur rikt ett land är.

Därför är det problematiskt att statistiskt jämföra olika länder med varandra. Om man däremot har människorna i fokus blir det tydligt att den konkreta erfarenheten av fattigdom och social utestängning är lika universell som de underliggande sociala distributionskonflikterna och politiska kontroverserna. Man deltar inte i samhällslivet och man har mycket begränsade möjligheter att utvecklas.

Den Bulgariska delegationen bidrog med en kopp utan botten och en plastcigarett. Med detta ville man visa hur fattiga människor känner sig utestängda på grund av att de är stigmatiserade och isolerade. Fattigdom upplevs som att man förlorat meningen med livet. Det är viktigt att påpeka att kampen mot fattigdom och social utestängning inte bara handlar om frågan hur individer på ett bättre sätt kan integreras i samhället. Frågan är också på vilket sätt man bättre kan fördela samhällets resurser. Är det social rättvisa - frågar sig den Bulgariska delegationen – när regeringen spenderar stora summor på vapen när pensionärerna samtidigt inte kan leva på sin pension?

Delegationen från Cypern anknöt till denna fråga och undrade hur människor som lever i fattigdom på ett bättre sätt kan bli delaktiga i den politiska processen. Detta är kanske speciellt aktuellt i länder där fattigdom är en marginell förekomst. Hur kan man göra sin röst hörd om man är en liten minoritet? I Bulgarien är alla medvetna om pensionärernas svåra situation. Så är det inte på Cypern. Den cypriotiska delegationen tog upp två akuta problem: Det första handlade om hur man kan finansiera sociala projekt, det andra om att förändringar går alltför långsamt.

Ett samhälle som vill uppnå jämvikt måste acceptera människor som lever i fattigdom och socialt utanförskap som fullvärdiga medborgare. Det måste respektera dessa människors rättigheter och öka deras delaktighet.

Den franska delegationens bidrag visade hur man kan skapa medvetenhet i många små steg. De europeiska mötena för människor som lever i fattigdom har varit inspirerande på nationell och regional nivå. Till exempel har flera initiativ tagits där människor organiserat sig för att kunna göra sin röst hörd och ta sin rättmätiga plats i samhället. Budskapet är att inte låta sig isoleras. Delaktighet kräver strukturer som möjliggör detta. Men lika viktigt är människors engagemang i kampen för att förverkliga ”frihet, jämlikhet och delaktighet” – de värderingar som visades i den franska symbolen. Det är ju slutligen bara genom att man trycker på från gräsrotsnivå som den politiska processen öppnas upp.

Portugals bidrag reflekterar också kring frågan hur man kan organisera sig för att få inflytande. Det gäller till exempel i arbetet med äldre människor. Här finns det flera initiativ som syftar till att erbjuda fritidsaktiviteter för äldre fattiga människor. Delegationen hade med sig en målad tallrik som visar hur de äldres talanger kan tas till vara. Andra mikroprojekt riktar sig till barn, funktionshindrade och ungdomar. Det återstår emellertid mycket att göra. Nätverk och utrymme för delaktighet måste skapas. Övergången från projektverksamhet till långsiktigt reguljärt arbete har visat sig vara mycket svår.

- **Fattigdom och solidaritetens sammanbrott**

Fattigdom och social utestängning är inte bara ett tecken på en brist på solidaritet mellan folk eller i samhället i stort. Ibland saknas solidaritet också bland de fattiga. De pressas ut i marginalen, antingen medvetet eller omedvetet. Dessa människor syns inte, och det finns ingen automatisk mekanism som gör att de förenas och uttrycker sina behov.

Vardagslivets mentala och fysiska påfrestningar är ofta för stora. Det saknas ofta inte bara möjligheter att förändra Utan ofta saknas också styrkan att stå

upp för sina rättigheter. Delegationerna från *Österrike, Spanien, Tyskland och Slovenien* förde fram denna fråga.

”Det var en gång ett litet barn. Hans ögon tittade ut över världen som verkade alltför stor. Han visste vad smärta var och förväntade sig ingenting av livet.” Så börjar *den italienska delegationen* sin presentation. Historien berättar om ett barn som bara erfarit brist på solidaritet och social isolering. En dag så träffar detta barn andra med samma livserfarenhet. Någoting förändras, och de blir medvetna om att tillsammans så är de starka. De förenas och börjar tala med en röst.

Känslan av utanförskap och individuell hjälplöshet beskrivs också i *Österrikes bidrag*. En tärning symboliserar fattigdomens och marginaliseringens olika sidor. Tärningens olika ytor möts bara i kanterna – varje grupp eller individ är slutligen ensam med sina bekymmer och behov.

Tärningen illustrerar också det faktum att hur vi än vänder och vrider på den så ser vi bara en sida. Lika selektivt som samhället ser på fattigdomsproblemen, lika tillfälliga är de insatser och lösningar man sätter in. Man har tur om det är just ens egen sida på tärningen som hamnar överst och som syns. Då är det ”vår tur” att bli sedda och få hjälp. De andra förblir i skuggan. De berör bara varandra i kanterna och förblir därför isolerade utan att kunna få kontakt med varandra.

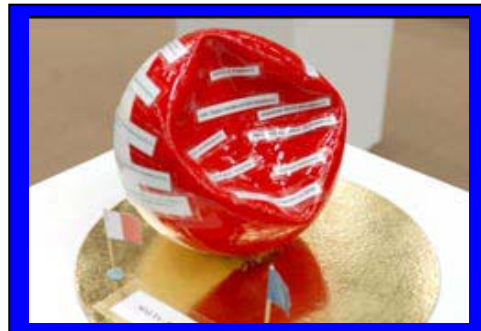
Dessa tankar återfinns också hos *den spanska delegationen*. Färgstarka ballonger symboliserar det som krävs för att man skall kunna stå upp för sina rättigheter än en gång. För att förändra saker och ting krävs nätverk, att de beträffade är engagerade, empati och hjälp till självhjälp.

Den tyska delegationen hade med sig ett bröd som symbol för ett samhälles förmåga att vara solidariskt och rättvist fördela tillgångarna. Brödet kan delas, och det kan stilla allas hunger. De möten som hittills hållits för fattiga visar att det är möjligt att motverka solidaritetens sammanbrott. Närvaron av viktiga beslutsfattare på mötena har ökat. Det visar på att mötena har haft betydelse inte bara för delegaterna. Den tyska nationella fattigdomskonferensen kunde förra året hålla ett möte som liknade de som anordnas i Bryssel. Man lyckades få med beslutsfattare på riksnivå på mötet.

Även om dessa möten är viktiga, så får man inte glömma bort att kämpa för en rättvisare fördelning mellan fattiga och rika och ett rättvisare ekonomiskt och socialt system.

Den slovenska delegationen anknöt till denna tankegång när man betonade att kampen mot fattigdom kan bara vinnas om den förs gemensamt på en internationell nivå. Varje land har sina egna problem och sina egna förhoppningar på hur man kan lösa dessa. Sociala problem stannar emellertid inte upp vid nationsgränserna. Det är viktigt att man inom EU inte spelar ut det ena landet mot det andra. Vi måste stå eniga i kampen mot den sociala nedrustning som orsakas av europeisering och globalisering.

- **Fattigdomens många ansikten**

Bidragen från *Polen, Ungern, Malta, Grekland, Nederländerna, Danmark, Luxemburg och Sverige* visade på fattigdomens och den sociala utestängningens många ansikten. De pekar på en mängd faktorer som orsakar dessa problem. Man hänvisar speciellt till vissa grupper som befinner sig i riskzonen. Dessa är kvinnor, barn och hemlösa.

Polska delegationen hade med sig en kaktus som skulle visa på utslagningens många former. Samtidigt visar kaktusen på viljestyrkan hos dem som strävar efter att förbättra sin situation. Även de svåraste förhållanden kan inte ta död på en kaktus. Precis som kaktusen ibland behöver vattnas, så behöver de människor som lever i samhällets utkant ibland speciellt stöd så att deras talanger kan utvecklas.

Den ungerska delegationen nämnde problem som innebär att människor riskerar att hamna i fattigdom. Dessa är hälsoproblem samt den begränsade tillgången till utbildning, praktik, materiella tillgångar och social service. Man betonade att situationen ofta är mycket värre på landsbygden än i städerna. Socialtjänsten erbjuder inte hjälp i den utsträckning som de ovan nämnda problemen kräver.

En halvt uppblåst boll beskriver den verklighet som *den maltesiska delegationen* ville lyfta fram. Den uppblåsta delen symboliserar de framsteg som gjorts i kampen mot fattigdom och social utestängning, den andra delen av bollen symboliserar de utmaningar man har framför sig. Man pekade på att mycket redan är känt om fattigdomens multidimensionella karaktär, men mycket lite av denna kunskap tas till vara i den politiska processen. Man är visserligen alltmer öppen för att ta med berörda människor i processen. Men ändå så återstår mycket innan man tar till sig och söker lösningar på de orsakssammanhang som leder till fattigdom. Mot denna bakgrund efterlyste delegationen följande åtgärder för att höja medvetenheten i dessa frågor:

- Forskningsprojekt
- Ökat ekonomiskt stöd till idéburna organisationer
- Bättre utnyttjande av de europeiska socialfonderna
- Att i alla samhällsfrågor inkludera ta hänsyn till kampen mot social utestängning

Den grekiska delegationen knyter an till Maltas bidrag i form av en flaskpost. Den skall symbolisera människornas behov och ett budskap till opinionsbildare och beslutsfattare. Flaskan innehåller ett krav på att påbörja en dialog om en rättvisare fördelning av samhällets tillgångar. Följande konkreta frågor nämns:

- Arbete
- Pensioner
- Bostäder
- Hälsovård
- Rent och gratis dricksvatten
- Energi till ett rimligt pris
- Tillgång till kultur

Delegationerna visade också på positiva initiativ som tagits för att minska social utestängning.

Den nederländska delegationen nämnde följande punkter:

- Arbetslösheten bland kvinnor har minskat
- Våld i hemmet har uppmärksamrats som problem
- Färre ungdomar misslyckas i skolan
- Tillgängligheten i offentliga inrättningar för rörelsehindrade har förbättrats

Å andra sidan betonar man att det återstår mycket att göra. Som exempel nämns att ungdomsarbetslösheten är hög.

Det är svårt att säga om Lissabonstrategin har bidragit till att förbättra situationen. Utan tvekan så har den bidragit till att hålla frågan om den sociala utestängningens mångfacetterade karaktär liv. Den bidrar också till att hålla kvar dessa frågor på den politiska agendan.

Danska delegationen ville med sin symbol visa på sambandet mellan fattigdom och dåliga utbildningsmöjligheter. Man presenterade ett projekt där utsatta ungdomar förbereds för att kunna ta steget ut på arbetsmarknaden. Genom social rådgivning och anpassad utbildning lär de att på nytt respektera sig själva och andra. Genom detta hittar man vägar ut ur fattigdom och social utslagning.

Delegationen från Luxemburg tog upp de hälsorisker som fattigdomen leder till. Fattiga människor har begränsad tillgång till hälsosam mat. Speciellt utsatta är barn från fattiga familjer. För att motverka detta har man startat en ”social livsmedelsbutik” där man säljer hälsosamma produkter.

Svenska delegationen hade förberett en sammanfattning på hur individer drabbas av fattigdom. Olika faktorer påverkar varandra och skapar ofta en snöbollseffekt som leder till allt större marginalisering.

Människor får en negativ och skuldbelagd självbild. Att vara bidragsmottagare leder inte bara till en känsla av beroende. Det begränsar också människors frihet och möjligheter att själva styra sina liv. Fattigdom och social utestängning leder till isolering och till att man känner sig värdelös. Dagliga rutiner som ger struktur åt vardagslivet saknas. Tillgång till sjukvård är begränsad. Det är speciellt allvarligt eftersom fattigdom för med sig att man utsätts för större hälsorisker. Fattigdom och social utslagning är kränkande om de fattiga behandlas respektlöst och om beslut om dem fattas över deras huvuden.

- **Fattigdom och hemlöshet**

Ett flertal delegationer – *Belgien, Tjeckien, Norge och Finland* – tog upp rätten till bostad som ett grundläggande mänskligt behov. Även i de rika länderna finns det människor som är uteliggare eller som bor under orimliga förhållanden. Utan ett hem är det svårt att ha ett socialt umgänge. Tillkommer främlingsfientlighet och rasism som det gör för Romer hamnar man i en moment 22 situation. Här utsätts man dagligen för kränkningar av grundläggande mänskliga rättigheter.

Belgiska delegationen ville med ett tält visa på människors grundläggande behov av skydd och säkerhet. Alla har rätt till ett boende. Detta är i sin tur förutsättning för att inte isoleras socialt. Om tältet skall kunna skydda människor måste dessa också ha tillgång till social service speciellt inom områden som utbildning och sjukvård. Delegationen vill ha en diskussion kring hur vi kan beskriva människors grundläggande behov och hur dessa kan tillgodoses.

Tjeckiens delegation ville med ett hus utan tak visa på att många hus är i dålig kondition. Det finns en mus i huset. Med den vill man symbolisera Romers och framförallt romska kvinnors och barns villkor. De måste ibland bokstavligen leva på det som andra lämnar efter sig. Deras situation visar tydligt hur hemlöshet leder till social diskriminering. Sterilisering och framtvingad abort är exempel på detta.

Finlands exempel visar hur man kan bilda opinion. En bricka med en mystisk svart flamma var tillräckligt för en grupp att väcka uppmärksamhet med. Samma grupp levde en dag per år som hemlösa. I en annan kampanj publicerade man 850 rapporter där hemlösa beskrev sin situation. Genom sådana aktiviteter har man skapat ett nätverk och samtidigt lyckats få kontakter med politiker. Problemet att få beslutsfattare att hålla sina löften kvarstår emellertid.

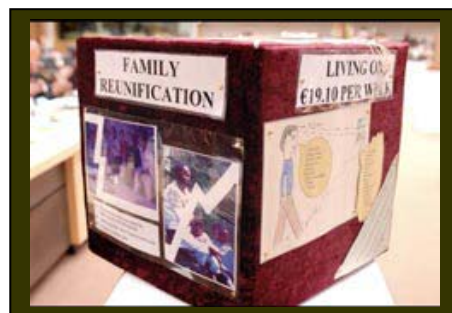
Delegationen föreslog att man skulle diskutera frågan hur man kan arbeta för att givna löften skall uppfyllas.

Den norska delegationen betonade att det inte räcker med att ständigt kräva bättre stöd åt de hemlösa. Avgörande är hur och i vilken utsträckning hjälp förmedlas. Många av problemen skulle redan lösas om man bara arbetade på ett humant sätt.

- **Fattigdom och migration**

Den irländska delegationen tog upp immigranternas och flyktingars situation. Man nämnde sex punkter som påverkar deras levnadsförhållanden:

- Otillräckligt ekonomiskt stöd
- Exploatering och begränsad förelsefrihet
- Rasism och främlingsfientlighet
- Svårigheter med validering av formell utbildning från hemländerna
- Invandrare utan uppehållstillstånd lever under svåra förhållanden
- Svårigheter med familjeåterförening

- **Rätten att delta i beslutsprocessen skapar optimism inför framtiden**

Presentationerna från Lettland och Litauen beskrev hur de fattiga hoppades på en bättre framtid. Skillnaden mellan fattiga och rika är stor i många postkommunistiska länder. Det sociala stödet växer långsammare än prishöjningarna. Social service som förut hade varit gratis är plötsligt inte tillgänglig längre för de fattiga. Lettiska delegationen hade med sig en blomma som tittade upp ur ett snötäcke. Blomman hade inga kronblad. Detta symboliserade fattiga människors ofta färglösa och glädjelösa liv.

Ändå så hoppas man på en bättre framtid. För några år sedan kunde man inte tänka sig att man skulle bli medlem i EU. Men nu är man det. Nu måste man ta steg för att engagera idéburna organisationer och för att arbeta med den nationella handlingsplanen mot fattigdom och social utestängning. Man måste börja arbeta med att integrera de fattiga i processen.

- **Kampen mot fattigdom som ett politiskt mandat**

EAPN, **The social protection committee**, Belgiens federala ministerium för social integration och Europeiska kommissionen betonade hur viktigt man anser att utbytet på dessa möten är. Man diskuterar ingående de frågor som kommer upp under mötena.

EAPN hade med sig en tärning, där varje sida representerade ett av de sex möten som hittills hållits. Det är en begränsad grupp som kan inbjudas till varje möte. Man konstaterar dock att

alltfler människor blir indragna i förberedelsearbetet på nationell nivå. En del länder har också tagit initiativ till en uppföljning efter mötet i Bryssel. Mötena bidrar till att kontakter knyts mellan fattiga och styrande politiker.

Däremot förbättras situationen för de fattiga endast långsamt. I vissa fall förvärras den till och med. Diskussionerna om hur man skall bekämpa fattigdom rör sig ofta på en mycket teknokratisk nivå. Man får intrycket av att man rör sig runt i samma cirklar. EAPN:s tärning vill visa att bakom alla långa rapporter från medlemsländerna så finns det konkreta människor som är villiga att ta sitt öde i sina egna händer.

Social protection Committee hade tagit med en megafon. De såg mötet som en förstärkare som gjorde fattigas röst hörd över hela Europa. **Organisationer som Social protection Committee** är sedan i sin tur förpliktigade att föra budskapet vidare.

Belgiska federala ministeriet för social integration presenterade en hopfällbar stol. Den var ett tecken på att ministeriet såg som sin uppgift att möta människor som lever i fattigdom och utanförskap. Stolen symboliserade också att man är beredd att gå dit människorna finns.

Europeiska kommissionens bidrag var en liten cirkusmodell. Den symboliserade först och främst en viss brist på strukturer och mod. Cirkusen skulle också visa på konsten att organisera ett nummer med många olika uppträdanden, både glamorösa och mindre glamorösa sådana. Här krävs förmåga att improvisera. Cirkusen är ett ställe där man möter en tolerant attityd och där man tillsammans med publiken åstadkommer något alldeles speciellt. Ibland blir föreställningen som en balansgång på lina. Cirkusen är en plats där många kugghjul greppar tag i varandra. Så möjliggör den att man åstadkommer något tillsammans.

- **Den svenska delegationens broschyr**
(Den delades ut under mötet)

Sjätte europeiska mötet för människor som lever i fattigdom. Bryssel den 4/5 Maj 2007

FATTIGDOM

Grindslanten - August Malmström 1885

När vägförande passerade en grind stod ibland barn där för att öppna den. De fick då en grindslant. Målningen visar på ett bra sätt den svenska delegationens erfarenhet av hur det är att vara fattig.

- **Inledning**

Svenska delegationen består av fyra delegater och en koordinator. Delegaterna deltar i ett Equal-projekt som söker nya vägar för långtidsarbetslösa till arbete och utbildning. Projektet arbetar holistiskt genom idéburna organisationer. I första hand arbetar man med grupper. Detta därför att egenmakt förutsätter organisation. Det är tillsammans som vi är starka. Genom samarbete öppnas nya möjligheter för de personer som inte kan hitta arbete på egen hand.

När du är organiserad kan du starta en dialog med beslutsfattare. Genom vår egen organisation (Stadsmissionen), genom Equal-partnerskapet och genom EAPN kan vi förmedla våra erfarenheter och säga vad vi tycker. Detta både på lokal, riks och europainivå.

Detta långsiktiga arbete begränsas ofta av de omedelbara behov som vi måste ta itu med.

- Under ett möte där vi förberedde konferensen sade en delegat att man just bränt ner hans husvagn. Nu fick allt han ägde plats i en plastpåse.
- Det är svårt att prata om strukturella problem när man inte vet var man skall sova i natt.

Equal-projektet arbetar i tre steg:

- 1) Arbetsträning i den egna organisationen. Renoveringsarbeten i Stadsmissionens lokaler.
- 2) Extern praktik.
- 3) Söka arbete på den öppna arbetsmarknaden

Hittills har gruppen arbetat med de två första stegen.

Delegaterna är alla medelålders män. De har kontakt med Stadsmissionen i Malmö.

- **De svenska delegaterna**

Peter

Jag är 51 år gammal. Jag har en lägenhet, men inget arbete. Jag lever på försörjningsstöd. Jag har tidigare under många år arbetat som resemontör. Jag har lång erfarenhet av missbruk. Jag deltar i arbetsgruppen, är fattig på materiella ting men rik som människa!

Thomas

Jag är 46 år gammal. Sedan år 2000 är jag hemlös. Just nu bor jag på ett härbärke. I över fem år var jag uteliggare och levde helt utan ekonomiskt stöd. Jag har deltagit i en mängd arbetsmarknadspolitiska åtgärder (beredskapsarbete etc.). Det senaste var 1992. Just nu tar jag emot försörjningsstöd och deltar i Stadsmissionens arbetsgrupp.

Henry

Jag är lat och missar ofta avtalade tider. Elaka och besvärliga människor har gjort mej till den jag är. Det är med stort lidande som jag har samlat på mej min livserfarenhet. Det är mina erfarenheter som gjort att jag har bestämt mej för att ändra mitt liv. Utan min tro på änglar och människans inneboende godhet skulle jag inte ha kraften att fortsätta kämpa.

Kenth

Jag är 47 år gammal. Jag har varit hemlös i tio år och arbetslös i femton år. Innan dess har jag haft tillfälliga arbeten.

Jag deltar i arbetsgruppen. För inte så länge sedan fick jag en lägenhet. Vi får bara 700 kr extra i försörjningsstöd om vi jobbar. Bara om vi får heltidsarbete blir vi fria från försörjningsstöd. Det är ett alldeles för stort steg att ta på en gång. Man borde få mer betalt ju mer man arbetar.

Vad är fattigdom?

Hur tar vi oss ur fattigdom och marginalisering?

I delegationens förberedande samtal kom vi ofta in på de problem gruppens medlemmar står inför. Det handlar mycket om hur det är att vara fattig och marginaliserad i vårt samhälle. Vi samtalade också kring hur vi kan finna lösningar på problemen man står inför.

- **Brit på självförtroende och negativ identitet**

Behovet att "vara någon"

Att respektera sig själv och respekteras av andra

Att vara fri och oberoende. Integritet.

Att hitta en ny identitet som inte bygger på droger och kriminalitet.

Att leva ett "normalt liv".

- **Att vara beroende**

Man är inte fri om man är beroende av försörjningsstöd. Det är svårt att behålla sin integritet när man måste “anpassa sig till systemet”. Man känner sej som en tiggare. Du är beroende av andra människors beslut, av att ha en bra relation till din socialsekreterare. Du är maktlös. Det är viktigt att ha stöd av andra som befinner sej i samma situation och att ha stöd från organisationer som inte är offentliga myndigheter.

- **Brist på social kontakt**

Det handlar om att tillhöra en grupp, att vara del av en gemenskap där man stödjer varandra och hjälper varandra.

- **Avsaknad av dagliga rutiner och arbete**

Utan dagliga rutiner tappar man lätt fotfästet.

Att skapa dagliga rutiner.

Att ha något meningsfullt att göra.

Att ge något till andra.

- **Brist på materiella ting**

Tillgång till pengar, arbete, telefon, data/Internet, kläder, tidningar, tv etc.

Utan dessa saker är du inte med.

- **Utestängd från hälsovård**

Tillgång till sjukvård. Skapa speciella centra för hemlösa som är anpassade till deras livsstil (ingen väntetid, ingen avgift). Även om alla har rätt till sjukvård så är tillgängligheten inte alltid en realitet för marginaliserade grupper.

- **Missbruk / kriminalitet**

Tillgång till behandling. Vilka realistiska alternativ finns det till ett liv med missbruk?

Det är svårt att leva som hemlös och missbrukare utan att samtidigt vara kriminell. Man behöver pengar.

- **Dålig kontakt med beslutsfattare**

Denna kontakt blir möjlig om man är organiserad. Genom Stadsmissionen, genom Equal partnerskapet och genom European Anti Poverty Network har möjligheter öppnats för arbetsgruppens deltagare att ta kontakt med beslutsfattare på lokal, riks och EU nivå.

- **Vi vill**

Vi vill få en chans att börja ett “normalt” liv med tillgång till det som de flesta andra har.

Vi vill bli bemötta med respekt utan att förlora vår integritet.

Vi vill bli sedda som människor och inte som nummer i ett system.

- **Hur kan vi nå våra mål?**

Snarare än att låta en kedja av olika myndigheter ta hand om olika behov tror vi att det är viktigt att arbeta holistiskt. Det innebär att:

- Respektera människans fria vilja och integritet.
- Arbeta med värderingar och tro.
- Att inte endast arbeta med individer utan i första hand med och genom människors egna organisationer.
- Arbeta genom långsiktiga relationer där alla har tid att växa.
- Skapa centra där man kan få hjälp med akuta behov som boende, mat, kläder, personlig hygien, social rådgivning, sjuvård, hälsovård etc.

Genom att arbeta genom brukarorganisationer på ett holistiskt sätt tror vi att vi kan nå våra mål.

Malmö den 23/4 2007

Thomas Kent Lars Johannes

D) Slutsatser från arbetsgrupper och avslutande plenum

- **Ett utdrag ur arbetsgruppernas slutsatser presenteras här**

- Det saknas övergripande strukturer. Ingen delegation redogjorde för en nationell planering av kampen mot fattigdom.
- De framgångar som redovisades för specifika grupper skedde oftast på lokal nivå.
- Man utbytte idéer och erfarenheter om hur man bättre kan nå ut till vissa målgrupper.
- Fattigdom och social utestängning diskuteras på alla politiska nivåer. Medvetenheten i medlemsländerna ökar om hur viktigt det är att stödja utsatta grupper och att dessa grupper måste ta aktivt del i arbetet. Målet för detta är att människor själva skall kunna ta ansvar för sina liv.
- Ur de drabbades perspektiv är de största hindren diskriminering, stigmatisering, rasism, främlingsfientlighet, brist på politisk vilja och i vissa fall oförmåga att fördela samhällets tillgångar på ett rättvist sätt.

- **Främja övergripande strategier för fattigdomsbekämpning**

- De sociala trygghetssystemen i medlemsländerna måste göras "fattigdomstäta".
- Vi ser en dramatisk ökning av "arbetande fattiga", det vill säga människor med mycket låga löner.
- Bra utbildning är ett effektivt vapen mot fattigdom.
- En övergripande fattigdomsbekämpning uppnås endast om de berörda engageras. De fattigas direkta delaktighet i beslutsprocessen måste förbättras.

- Det största problemet är inte lagstiftning, utan svårigheter med tillämpningen av lagar på gräsrotsnivå.
- Om man måste kämpa för sina rättigheter i juridiska processer marginaliseras framförallt de fattiga. De har ofta inte förutsättningarna för att driva frågor i domstol.

Mötesdeltagarna poängterade vikten av att man satsar på övergripande lösningar utan att för den skull försumma mer specifika insatser för vissa grupper och vissa behov.

Högsta prioritet har målgrupper som kvinnor och barn, immigranter och etniska minoriteter samt hemlösa.

Det betonas att människor skall här inte kastas från projekt till projekt. Man bör satsa på långsiktigt arbete för att utveckla människors kunskaper och färdigheter.

- **Önskemål om åtgärder på europeisk nivå**

- Innan man fattar beslut skall man alltid göra en konsekvensanalys för att bedöma vilka följder det blir för de fattiga.
- Mötena för de fattiga i Europa har en viktig funktion att fylla just som informationsmöten där man kan få en inblick i hur situationen är för utsatta människor.
- EU måste driva frågan om minimilöner starkare än hittills.
- EU måste förstärka ansträngningarna att göra den europeiska sociala modellen mer balanserad och harmonisk.
- Kommissionen måste bli bättre på att kontrollera så att medlemsländerna omsätter överenskommelser som berör mänskliga rättigheter och fattigdomsbekämpning i nationell lag. Dessutom måste man kontrollera så att lagar på detta område också efterlevs.
- De europeiska strukturfonderna borde användas mer för fattigdomsbekämpning. De borde också användas mer för långsiktigt hållbara insatser. Lokala och regionala initiativ borde stödjas mer.

E) EAPN:s ordförandes inlägg under de avslutande talen

Franz Thönnies, Ludo Horemans (EAPN) och Davor Dominikus höll var sitt avslutande tal. Här följer som sista bidrag i denna översättning Ludo Horemans inlägg.

Europeiska Unionen är långt ifrån sitt mål att utplåna fattigdom och social utestängning. 2010 är mycket nära. Det betyder att kampen måste intensifieras. Fattigdom och social utestängning är oacceptabelt i en så rik del av världen som Europa är. Vi får aldrig glömma att detta är en global kamp. På mötet togs många olika frågor kring fattigdomsbekämpning upp. En viktig tanke som inte får glömmas bort är att kampen är riktad mot fattigdom, inte mot de fattiga. Centrala teman har varit en anständig minimiinkomst, rättvisa löner, ökad delaktighet på alla nivåer, speciellt för de fattiga och utestängda.

Ett stort tack till:

Den Europeiska Kommissionen och den belgiska regeringen för dess stöd
European Anti Poverty Network (EAPN) för arbetet med att organisera mötet

Rapportör: Dr. Jürgen Boeckh • Koordinator: Micheline GERONDAL

Fotograf: Raymond DAKUA • Teckningar: Bob VINCKE & Emiel DE BOLLE